ÎNVĂȚĂMÂNTUL RELIGIOS ÎN ȘCOLILE PUBLICE DIN UNELE STATE EUROPENE

Maria Ureche *

Abstract: While at the present time in **Romania, the study of religion** in public schools, in compulsory education has changed, we consider it relevant to capture defining aspects about how to do it or not, in some of the states which can be found at european level. We don't want to bring criticism or praise, nor suggest models for our society, but we must keep in mind that we exist not only in our national space, but also in an european one. Each State establishes its own educational model and the trajectory on which shall be entered. There are promoted and supported the European values which are to be fulfilled, the common objectives at EU level, but it also wishes to be kept intact the national values, including religious ones.

Keywords: *school system, legal notices, religious cults, education.*

1.Introducere

Libertatea de opinie, dreptul de a construi propria dezvoltare a personalității, dreptul la cunoaștere, la propria opțiune și dreptul a decide cu privire la propria persoană sunt garantate prin lege. Orice încălcare a acestora poate duce la atragerea unei forme de răspundere, inclusiv de natură penală.

România, prin chiar textul constituțional asigură libertatea învățământului religios potrivit cerințelor specifice fiecărui cult. În școlile de stat învățământul religios este organizat și garantat prin

* PhD, Senior lecturer, Faculty of Law and Social Sciences, "1 Decembrie 1918" University, Alba Iulia, Romania

lege¹. Controversele au apărut tocmai din modul în care se face aceasta organizare a învățământului religios. Legea învățământului nr.84 din 1995, în art.9 alin.2 teza întâi prevede că la solicitarea scrisă a părinților sau a tutorelui legal, elevul poate să nu frecventeze orele de religie iar Legea educației naționale nr.1 din 2011, în art.18 alin. 2 teza întâi stipulează că la *solicitarea scrisă a elevului major, respectiv a părinților sau a tutorelui legal instituit pentru elevul minor, elevul poate să nu frecventeze orele de religie*. Cu privire la aceste articole precizate anterior a fost invocată o excepție de neconstituționalitate a acestora astfel încât, în urma deliberărilor, Curtea a admis² excepția de neconstituționalitate iar solicitarea scrisă trebuie depusă nu în sensul de a nu frecventa orele respective ci tocmai de a solicita în scris participarea la orele de religie. Mai mult chiar este necesar a se indica numele cultului religios dorit a se studia, respectiv unul dintre cele 18 culte recunoscute în România³.

Lăsând la o parte disputele generate în mediul social și educațional, cu argumente pro și contra, menționăm doar ca într-un clasament cu privire la importanța religiei în diferite state, România figurează cu un procent de 99,9%. Este depășită doar de Bangladesh, Niger și Somalia (acestea având toate un procent de 100%)⁴.

2. Religie și educație școlară, la nivel european

1. Austria

În Austria, religia este o disciplină obligatorie, cu caracter confesional, în toate școlile publice, cu excepția școlilor vocaționale unde este opțională. Părinții copiilor sub 14 ani au dreptul de a opta (doar în primele 5 zile ale anului școlar) pentru educație religioasă. Elevii peste 14 ani, optează singuri. Numărul de elevi care

¹ Art.32 al.7 Constituția României

² Decizia Curții Constituționale nr.669 din data de 12 noiembrie 2014 (Dosar nr.537D/2014)

³ A se vedea lista cultelor recunoscute în România conform prevederilor Legii cultelor nr.489/2006

⁴ A se vedea http://en.wikipedia.org/wiki/Importance_of_religion_by_country (accesat la data de 28.03.2015)

frecventează orele de educație religioasă a scăzut în ultimii ani, motivul nefiind doar conștiința proprie ci și lipsa de timp sau existența preocupărilor de altă natură (internet, telefonie, etc.). Elevii fără nici o confesiune religioasă trebuie să opteze pentru a nu face educație religioasă, tot la începutul anului școlar. În ultimul an, numărul elevilor fără nici o confesiune religioasă a crescut foarte mult. Pentru a forma un grup de studiu e necesar să fie cel puțin 5 elevi, sau în cazuri rare, se admit și doar 3.

Prin lege, fiecare comunitate religioasă este tratată în mod egal. Școlile oferă educație religioasă romano-catolică, protestantă, iar unele chiar ortodoxă și islamică. Autonomia școlilor s-a dovedit a fi un obstacol pentru educația religioasă. Deseori, în funcție de diferite influențe, dar și de rata scăzută de frecventare a orelor de religie, școlile ignoră religia fie aleg să înlocuiască religia cu etica. În această situație, elevul poate alege ce anume să frecventeze, etica sau educația religioasă. Astfel etica este în competiție cu religia. Cert este că nu toate școlile aleg să prezinte această alternativă datorită costurilor legate de studiul eticii, așa că, religia ca studiu este deseori ignorată și atât. Din 2003 elevii metodiști pot lua parte la lecțiile de religie protestante.

În ultimii ani sistemul școlar a avut noi impulsuri, mai ales din cauza măsurilor de austeritate ale guvernului. Pe de o parte acest lucru a dus la mai puține lecții de religie și la o concentrație a mai multor elevi din diferite clase, pentru aceste lecții. Pe de altă parte, un nou curriculum a fost implementat în școlile primare și au fost produse materialele respective de sprijin educațional pentru profesorii de educație religioasă. În timp ce reformele din școlile primare sunt încheiate, reformele din școlile secundare devin și ele concrete. Guvernul a decis o reducere de ore iar prin aceasta s-a ajuns ca în ceea ce privește religia, orele acestea să se facă chiar adunând mai mulți elevi din mai multe clase.

Problema majoră actuală a educației religioase în Austria este rata mare de elevi care optează pentru a nu face religie. Aceasta problemă există nu doar în cadrul minorităților religioase, ci și în cazul Bisericii Catolice. În ceea ce privește ortodoxismul, se fac

eforturi mari pentru a extinde orele de religie ortodoxă, pentru că, până în prezent, doar o mică parte a elevilor de confesiune ortodoxă au putut lua parte la lecțiile religioase.

2. Belgia

Organizarea învățământului în Belgia este diferită în Nord față de Sud. Fiecare dintre cele două comunități importante, flamandă și francofonă, au propriul sistem de învățământ. Cu toate acestea, ca o moștenire a trecutului, sistemul educațional din ambele părți ale Belgiei a fost determinat printr-o lege care se numește “Pactul școală”, care a fost convenit la 20 noiembrie 1958. Prin acest pact, educația confesională și non-confesională a fost confirmată în mod legal.

În școlile publice există posibilitatea de a organiza cursuri confesionale, dacă sunt suficienți elevi doritori și numai pentru cultelor recunoscute în Belgia: catolicism, protestantism, islam și iudaism. În multe cazuri, școala publică este obligată să organizeze cursuri non-confesionale pe teme relevante de filozofie, religie, etică. În școlile catolice, care au un statut privat, în cazul în care profesorii sunt plătiți de către stat și gestionarea clădirilor este, de asemenea, efectuată de către stat, există libertate de a organiza cursuri de religie după cum se decide la nivelul școlii respective.

3. Bulgaria

În școlile publice din Bulgaria, până la 16 ani practic nu există educație religioasă deși formal poate fi întâlnită ca opțiune de studiu.

4. Cipru

Pentru elevii de confesiune ortodoxă, orele de religie sunt obligatorii pentru toate cele trei nivele de școlarizare: primar, secundar și liceal. Orele de religie au o durată de 45 minute și se desfășoară de două ori pe săptămână. Pentru elevii aparținând altor culte religioase, pregătirea religioasă se desfășoară pe lângă biserici aparținând cultelor respective (ex. romano-catolici, armeni etc.).

5. Croația

Învățământul religios catolic în Republica Croația a fost introdus ca o materie facultativă în școlile primare și materie obligatorie facultativă în licee (elevii pot să aleagă între învățământul religios catolic și etică).

În temeiul articolului 2 din Legea privind confirmarea acordului de colaborare între Sfântul Scaun și Republica Croația în domeniul educației și culturii (Monitorul Oficial al Republicii Croația, Acorduri internaționale, nr.2/1997), Guvernul Republicii Croația și Conferința Episcopală Croată încheie un *Acord cu privire la învățământul catolic în școli publice și instituții preșcolare publice*⁵. La art.1 al.1 și 4 se prevede că: *învățământul religios catolic în școlile publice primare și secundare este o materie obligatorie pentru elevii care o aleg*.

Învățământul religios catolic în școlile primare și secundare se desfășoară în aceleași condiții ca și celelalte materii.

Menționăm deasemenea că există un *Acord între Guvernul Republicii Croația și Biserica Ortodoxă Sârbă în Croația privind chestiunile de interes comun*⁶ (publicat în Monitorul Oficial al Republicii Croația nr.196/2003). Astfel, învățământul religios ortodox în școlile publice primare și secundare este o materie obligatorie pentru elevii care o aleg. Învățământul religios ortodox se desfășoară în aceleași condiții ca și celelalte materii. Grupul trebuie să fie format din cel puțin șapte elevi.

Există deasemenea un *Acord*⁷ *între Guvernul Republicii Croația și comunitatea evreiască în Republica Croația privind chestiunile de interes comun* (Monitorul Oficial al Republicii Croația nr.4/2012). La art.11 se prevede că învățământul religios evreiesc în școlile publice primare și secundare din Croația este o materie facultativă, obligatorie pentru acei elevi care o aleg și se efectuează

⁵<http://www.nku.hbk.hr/dokumenti/medunarodni-ugovori/60-katolickivjeronaukugovor> (accesat în martie 20, 2015)

⁶ <http://www.propisi.hr/print.php?id=3823> (accesat în martie 20, 2015)

⁷ <http://www.propisi.hr/print.php?id=11533> (accesat în februarie 10, 2015)

în aceleași condiții ca și celelalte materii. Grupul trebuie să fie format de cel puțin șapte elevi.

S-a încheiat și un *Acord între Guvernul Republicii Croația și comunitatea islamică în Republica Croația privind chestiunile de interes comun* (Monitorul Oficial al Republicii Croația, nr.196/2003 și 86/2014)⁸. Învățământul religios islamic în școlile publice primare și secundare din Croația este o materie facultativă, obligatorie pentru acei elevi care o aleg și se efectuează în aceleași condiții ca și celelalte materii. Grupul trebuie să fie format de cel puțin șapte elevi.

6. Estonia

În Estonia, școala publică este seculară. Educația religioasă este opțională și acoperă ceea ce noi am numi, de fapt, “istoria religiilor”. Există și un foarte mic număr de școli religioase, unde religia se predă în manieră confesională.

În legislația estoniană se face o distincție între subiectul confesional predat numai în școlile private, și cel non-confesional, care este despre religiile lumii, predate în școlile de cultură generală municipale și de stat. Educația religioasă se bazează pe principiile libertății de religie și gândire. Aceasta acoperă diferite religi și mișcări religioase și îi învață pe elevi să înțeleagă cum religia și viziunea asupra lumii este exprimată în cultură, în viața indivizilor și în societate. Si discută probleme existențiale. Scopul este de a modela abilități și atitudini care stau la baza de înțelegere reciprocă, respect, deschidere și pregătire pentru dialog și cooperare. Educația religioasă nu promovează nici o biserică în mod special, deoarece nu se consideră că o singură viziune asupra lumii este modelul bun de urmat de către elevi. Cunoștințele oferite despre diferitele religii constituie un mijloc pentru alfabetizare religioasă și o înțelegere a patrimoniului cultural, pentru a dezvolta o identitate deschisă și o disponibilitate a dialogului între diferite credințe religioase. Deasemenea sprijină dezvoltarea morală a elevilor pentru a-și

⁸ <http://www.propisi.hr/print.php?id=3824> (accesat în februarie 21, 2015)

dezvolta viziunea asupra lumii și gândirea critică, pentru a-și dezvolte conștiința și responsabilitatea socială.

În școala de bază, în prima etapă de studiu cu vârsta 7-10 ani, se studiază la orele de religie: "Obiceiuri, povești și valori". În a doua etapă de studiu, cu vârsta 10-13 ani se învață despre „Valori și alegeri” iar în a treia etapă de studiu, cu vârsta 13-16 ani, orele de religie se referă la :”O lume, diferite religii”. Învățământ secundar superior (vârsta 16-19) conține în curriculum-ul învățământului religios: „Oamenii și Religie”, „Peisajul religios al Estoniei”.

7. Finlanda

Finlanda și Estonia figurează, în studiile care fac clasamente ale religiozității, cotate printre cele mai puțin religioase state din Europa. Evident, clasamentele acestea iau în considerare criterii precum numărul celor care se declară religioși sau ateï, numărul celor care frecventează slujbele bisericilor de care aparțin, etc. Sfera publică este practic complet secularizată. În Finlanda se predă religie în școli, dar deasemenea într-o manieră non-confesională. În școlile secundare și superioare, elevilor care aparțin unei comunități religioase le sunt oferite educația religioasă și etica, acestea fiind predate neafiliate. O minoritate semnificantă a elevilor sunt non-religioși sau aparțin unei alte religii.

Predarea unor alte religii decât cea Evanghelică Luterană și ortodoxă, este posibilă în cazul în care există cel puțin trei elevi care aparțin aceleiași comunități religioase și dacă părinții lor solicita asta. Minoritățile religioase nu sunt neglijate și se are în vedere ca educația religioasă a elevului să fie în consens cu convingerile religioase ale familiei din care acesta provine

Elevii sunt familiarizați cu propria lor religie și cu tradițiile finlandeze. Religia este obligatorie atât în școala obligatorie (7-16 ani), cât și-n ciclul superior (peste 16 ani). Elevii care nu aparțin nici unui grup religios, pot alege între educație religioasă și etică.

Educația religioasă în școli este non-confesională, fiind o educație informativă oferită de societate. Obiectivele și conținutul diferă de educația religioasă oferită de comunitățile religioase.

Obiectivul educației religioase în școli este de a obține o educație generală largă și diversificată cu privire la religii și concepții despre lume. Astfel, se dezvoltă o atitudine responsabilă din punct de vedere etic în viață. Finlandezii apreciază educația religioasă.

Elevii și studenții primesc educația religioasă în funcție de propria lor religie, în cazul în care aceasta este înregistrată în Finlanda. Educația în altă religie se face când sunt minim 3 elevi care aparțin respectivei religii.

La ora actuală, peste 92% din elevii din școala obligatorie aparțin Bisericii evanghelice luterane, 1,4% la cea Ortodoxă, 1,5% la Islam, 0,5% la alte religii iar restul iau parte la orele de etică. Biserica evanghelică luterană, fiind majoritară, este deschisă tuturor.

În Finlanda, Ministerul Educației și Culturii este responsabil de educația religioasă în școli și universități finlandeze.

8. Franța

Școala publică din Franța s-a construit pe separarea Bisericii de Stat. În școlile franceze religia nu este o materie de sine stătătoare însă fapte religioase, istorii ale religiilor și anumite credințe cu tentă religioasă sunt cuprinse în celelalte materii precum istoria, geografia, științele sociale. Deasemenea, foarte des se organizează vizite cu clasa la lăcașuri și locuri de cult.

În școli, colegii și licee publice purtarea semnelor cu conținut religios sau a simbolurilor de apartenență religioasă la un cult sau la altu, este interzisă prin lege.

9. Germania

În Constituție⁹ se prevede dreptul la învățământ religios al elevilor. Există un Minister Central al Educației dar având în vedere landurile, respectiv cele 16 statele federale, precizăm faptul că fiecare își are propriul guvern și decide distinct cu privire modul în

⁹ Art.7 al.3 Constituția Republicii Federale Germania

care realizează guvernarea, inclusiv din punct de vedere al învățământului religios.

Spre exemplu, în landul BADEN WÜRTTENBERG copiii minori pot renunța la ora de religie cu mențiunea că trebuie să depună la directorul școlii o declarație în scris, declarație care trebuie însă să conțină și avizul părinților copilului minor. În acest caz ei sunt obligați să urmeze un curs de etică.

În landul BAYERN (BAVARIA) elevii pot renunța la ora de religie numai la vârsta de 18 ani. Pot să facă acest lucru și la vârsta de 14 ani dar cu mențiunea că în același timp trebuie să renunțe și la cultul religios din care fac parte.

Orele de religie se organizează de școli pentru fiecare cult în parte cu mențiunea însă că trebuie să existe un număr minim de elevi înscriși.

10. Luxemburg

Articolul 19 al Constituției Marelui Ducat de Luxemburg garantează libertatea cultelor, a exercițiului lor public, cât și libertatea manifestării opiniilor religioase.

În Luxemburg, cooperarea dintre stat și comunitățile religioase este reglată prin “convenții”. Condițiile actuale ale învățământului religios în instituțiile publice sunt stabilite printr-o convenție din anul 1997, încheiată între Ministerul Educației Naționale și Arhiepiscopia Catolică. Conform acestei convenții, instruirea în domeniul religiei este coordonată, la nivelul celor 116 comune, de către reprezentanții Bisericii Catolice și ai autorităților comunale.

În anul în care elevii urmează să fie școlarizați (fie în învățământul primar – clasa I -a, fie în învățământul secundar – clasa aVII -a), părinții sau titularii legali ai acestora, împreună cu elevii au opțiunea de a alege între ore de religie catolică sau de morală. Conform datelor oferite de Biserica Catolică din Luxemburg, cursurile de religie sunt frecventate de 76% dintre elevii din școlile primare și de 51% de cei din școlile secundare.

Programa școlară prevede două ore de religie pe săptămână. Pe parcursul întregului an de învățământ, Biserica Catolică, cu sprijinul

școlii, organizează și o serie de evenimente (slujbe pentru copii, workshop-uri, piese de teatru cu caracter religios, întâlniri săptămânale cu elevii) menite să consolideze cunoștințele acumulate.

La 26 ianuarie 2015, guvernul luxemburghez reprezentat prin premierul Xavier Bettel, care deține și portofoliul cultelor, ministrul afacerilor interne, Dan Kersch, și ministrul educației naționale, Claude Meisch, a semnat un acord cu reprezentanții comunităților religioase din Marele Ducat (Biserica catolică, comunitatea israelită, Biserica protestantă, comunitatea musulmană, Biserica anglicană și Biserica ortodoxă), prin care se reglementează relațiile administrative și financiare între Stat și diferitele comunități religioase. Acest acord urmează liniile programului guvernamental, de adaptare a relațiilor dintre Stat și Culte, la realitatea socială, introducând, în locul orelor de religie, un curs general de “educație a valorilor”. Această modificare, stipulată în Convenția semnată la 26 ianuarie 2015, urmează să fie aplicată, începând cu anul școlar 2015-2016 .

Din 1979, instituțiilor publice luxemburghize le este interzis prin lege să colecteze date și să publice statistici privind afilierea religioasă. În consecință, actuala apartenență religioasă se bazează pe estimări. Conform unui studiu din anul 2011 al Centrului luxemburghez de studii privind politicile socio-economice (CEPS/INSTEAD), 73% din populația Marelui Ducat este de religie creștină, 68,7% fiind catolică, 1,8% protestantă și 1,9% de altă religie creștină. Se extimează că există aproximativ 5.000 de creștini ortodocși greci, sârbi, români și ruși. 25% din populație este atee.

16% din populație consideră religia foarte importantă, 26% - destul de importantă, 32% - nu foarte importantă și 26% - deloc importantă.

11. Portugalia

În Portugalia, prin lege, bisericile și celelalte comunități religioase înregistrate pot solicita Ministerului Educației să se predea *Morala și religia* în învățământul primar și secundar, ca materie

opțională. Aceasta nu poate constitui însă alternativă la alte materii sau subiecte din curricula.

Pentru obținerea acordului Ministerului Educației, trebuie să existe un număr minim de elevi care să se exprime, personal sau prin reprezentanți (părinți), în favoarea acestor cursuri. Profesorii de morală și religie nu pot preda acelorași elevi alte materii. Statul portughez angajează, transferă sau concediază profesorii de morală și religie numai la propunerea sau cu acordul bisericilor sau al comunităților religioase respective. Pregătirea profesorilor, a programelor și materialelor de studiu, în linie cu orientarea generală a sistemului național de educație, sunt în responsabilitatea autorităților eclesiastice.

Legea nr.16 din 22 iunie 2001 guvernează relațiile dintre statul portughez și bisericile și grupările religioase active pe teritoriul național al Portugaliei.

12. Regatul Unit al Marii Britanii și al Irlandei de Nord

În regatul Unit, religia este materie obligatorie în școlile subvenționate (ciclul primar și general). În liceu este materie opțională și la alegere între diferite tipuri de credințe.

13. Slovenia

Art.72 din Legea Slovenă a Educației Publice Finanțate (gradiniță, școală elementară și liceu), interzice în mod explicit orice tip de educație religioasă în instituțiile educaționale finanțate de stat, fie ea gradiniță/școală publică, sau gradiniță/școală, care, ca parte a curriculei, beneficiază de o subvenție de la Stat. Activități extracurriculare, inclusiv educația religioasă, pot fi efectuate cu acordul directorului școlii, dar nu pot interfera cu timpul din programul de activități curriculare.

Mai simplu și mai practic, educația religioasă în sistemul școlar de stat sloven se poate face numai după-amiaza și cu finanțare privată, dacă directorul respectivei școli permite acest lucru. Mai mult decât atât, nu se obișnuiește ca educația religioasă să aibă loc în

incinta sediului vreunei școli din Slovenia. De obicei, lecțiile de religie, sunt organizate de către bisericile catolice (religia majoritară în Slovenia) și de către alte confesiuni în locațiile lor proprii, după-amiaza. Participarea la acestea este complet voluntară.

14. Spania

Constituția Spaniolă, în art 27 al.3 specifică faptul că autoritățile publice garantează dreptul de asistență părinților pentru ca, copiii lor să primească formarea religioasă și morală care să fie în concordanță cu propriile convingeri.

Educația religioasă în Spania se face atât în învățământul primar, cât și în învățământul secundar. Conținuturile sale cuprind dogmele, credințele, principiile, morala și ritualurile unui anumit cult religios, în general al celui catolic.

În ultimii ani, numărul elevilor care aleg să participe la orele de religie este în continuă scădere. Pe nivelul de învățământ primar, de la 75% elevi care studiau religia, s-a ajuns în prezent la 50% iar pe învățământul secundar de la peste 55 % s-a ajuns la 25%. Numărul de tineri care se declară creștini a scăzut deasemenea în mod drastic. Biserica încercă din greu să lupte pentru religie ca materie obligatorie în școli, la toate nivele. În colegiile și școlile catolice subvenționate de stat cu profil religios, religia este materie obligatorie. În celelalte școli rămâne ca materie opțională.

15. Suedia

Scopul educației religioase suedeze este de a ajuta elevii să dezvolte cunoașterea religiilor și a altor perspective asupra vieții în propria lor societate și în alte părți ale lumii. Prin predare, elevii ar trebui să devină sensibili la modul în care oamenii cu diferite tradiții religioase trăiesc și cum aceștia își exprimă religia și credința lor în moduri diferite. Predarea trebuie să evidențieze în mod echilibrat rolul pe care religiile îl pot juca în societate, atât în urmărirea conflictelor de pace și rezolvarea acestora, cât și-n scopul de a promova coeziunea socială.

Deoarece ideea este de a oferi o înțelegere echilibrată a marilor religii ale lumii, nu este posibil de a opta pentru culte religioase specifice. Deși o școală evreiască poate avea posibilitatea de a se concentra mai mult asupra iudaismului, abordarea echilibrată între diferitele religii în curriculum este ceva care este reglementat central de la guvern.

Educația religioasă este obligatorie în sistemul școlar suedez până în clasa a 9-a (de exemplu, vârsta de 15 ani). Noul curriculum¹⁰ este în vigoare începând cu iulie 2011, ceea ce implică schimbări în ceea ce privește testele obligatorii naționale în clasele 3,6 și 9. Religia nu este inclusă în testele de clasa a 3-a. Din 15 aprilie 2015, testele pentru științele sociale (care include educația religioasă), în clasa a 6-a, vor fi voluntare pentru școli, rămânând la decizia directorului școlii. În ceea ce privește clasa a 9-a, testele pentru disciplinele de științe sociale sunt atribuite în mod egal și aleatoriu pentru toate școlile din Suedia, astfel aproximativ ¼ școli au teste anuale naționale la religie. În curriculum, 885 de ore în total sunt pliate pentru disciplinele de științe sociale pe parcursul a 9 ani de școală publică. Directorul și profesorul decid cu privire la regimul de predare, chiar dacă orele sunt împărțite în mod egal între cele patru subiecte de științe sociale.

3. Concluzii

Importanța religiei și a învățământului religios diferă de la stat la stat. Nu se poate aplica același model, la fel ca un tipar, de la o țară la alta, chiar și numai în interiorul spațiului european, deoarece realitățile (trecute și prezente) sociale, politice, economice, morale și religioase sunt diferite. Astfel, în mod cert viziunea și abordarea învățământului religios în școlile publice este diferită de la o națiune la alta.

România, fără a discrimina pe nimeni trebuie să țină cont de valorile pe care dorește să le promoveze ca stat, de educația pe care o asigură generațiilor de tineri pe care îi formează pentru viitor. O

¹⁰ <http://www.government.se/sb/d/8009/a/245201> (accesat în martie 23, 2015)

societate sănătoasă nu doar la trup ci și la minte și suflet, este o societate care rezistă în timp, indiferent de spațiul european în care activează vremelnice sau nu. Valorile creștin ortodoxe sunt cele care definesc statul român iar Biserica trebuie să își manifeste din plin rolul pe care îl are, fără ca astfel să se aducă atingere autorității statale.

La nivel european, în toate statele analizate există învățământ religios în școlile publice, impus obligatoriu sau lăsat ca opțiune de alegere (deseori alternativa fiind *etica*). Având în vedere comunitatea europeană dar și specificul de țară al României, apreciem că *religia* ar trebui să constituie o disciplină obligatorie în întreg învățământul de stat. Cu programe analitice adaptate cerințelor actuale, studiul religiei nu este doar util și benefic ci este o necesitate, o garanție a cunoașterii unor valori adevărate, valori pe care mediul social afectat de mondenități, nuliități, fapte de natură infracțională, tehnică utilizată inutil de către elevi, mass-media care promovează doar fapte și atitudini care sporesc audiența, le ignoră. Mai mult decât atât, apreciem că ar trebui introdus studiul obligatoriu (acum nu există nici măcar ca disciplină opțională) al *dreptului canonic* în programa de studiu a facultăților de drept. Viitorul magistrat ar putea astfel să aplice nu doar litera legii ci și spiritul ei, să înțeleagă moralitatea actului de justiție. Așa cum președintele statului român, trebuie să respecte credința majoritar ortodoxă a poporului român și odată ales în funcție trebuie să depună jurământul în forma completă cu*așa să-mi ajute Dumnezeu!*...., indiferent dacă el are o altă credință sau este ateu, așa ar trebui, cu tot respectul pentru libertatea de opinie, de gândire și fără a face discriminări, să fie studiată religia ortodoxă în mod obligatoriu pe tot parcursul celor zece ani de învățământ public garantat și impus de statul român.

References:

1. Constituția României, Republicii Federale Germania, Marelui Ducat de Luxemburg, Spaniei.
2. Legea învățământului nr.84/ 1995.
3. Legea educației naționale nr.1/2011.
4. Legea cultelor nr.489/2006.

5. Decizia Curții Constituționale nr.669/2014.

Web sources:

6. <http://www.nku.hbk.hr/dokumenti/medunarodni-ugovori/60-katolickivjeronaukugovor> (accesat în martie 20, 2015)
7. <http://www.propisi.hr/print.php?id=3823> (accesat în martie 20, 2015)
8. <http://www.propisi.hr/print.php?id=11533> (accesat în februarie 10, 2015)
9. <http://www.propisi.hr/print.php?id=3824> (accesat în februarie 21, 2015)
10. <http://www.government.se/sb/d/8009/a/245201> (accesat în martie 23, 2015)
11. http://en.wikipedia.org/wiki/Importance_of_religion_by_country (accesat în martie 28, 2015)